

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

NAGHIB MAHFUZ

O mie și una de nopți și zile

Traducere din arabă (Egipt) și note de
MIHAI PĂTRU

HUMANITAS
fiction

Şahriyar¹

După rugăciunea din zori, când întunericul începu să bată în retragere în fața şuvoiului năvalnic de lumină, viziurul Dandan fu chemat să se înfățişeze la sultanul Şahriyar. Neliniştea se pogori îndată asupra lui. Inima bătrânului începu să-i zvâcnească în piept şi, în timp ce se îmbrăca, îşi spunea cu voce şoptită:

— Acum ți se hotărăşte soarta... soarta ta, Şeherezada!

Străbătu cărarea ce urca pe munte călare pe un catâr bătrân. Călea îi era deschisă de o ceată de călăreți în fruntea cărora se afla un bărbat cu o torță în mână. În aer stăruiau umezeala și o răcoare plăcută. Cât durase vremea poveștilor, trei ani, se zbatuse între teamă și nădejde, moarte și speranță. Aceste istorioare izbutiseră să prelungească viața Şeherezadei cu încă trei ani. Dar, ca orice lucru, și poveștile au un sfârșit, iar acest sfârșit sosise cu o zi în urmă. Oare ce-ți va fi hărăzit destinul, preaiubita mea copilă?!

Pătrunse în palatul ridicat pe vârful muntelui. Chelarul îl conduse spre un balcon ferit care dădea către o grădină întinsă. Lumina unei singure lămpi îl învăluia pe Şahriyar. Avea capul dezgolit și un păr foarte bogat și negru. Ochii îi străluceau, luminându-i chipul prelung, iar barba stufoasă îi cădea în valuri peste coșul pieptului. Dandan sărută

1 Nota traducătorului: Deoarece în textul arab numele proprii ocupă un loc important am optat pentru o transcriere fonetică aproximativă și adaptată specificului limbii române.

pământul din fața lui și, deși se cunoșteau de atâta amar de vreme, se simți cuprins de spaimă în fața unui om a cărui viață fusese plină de fapte de cruzime și spurcată de vărsarea sângelui nevinovat.

La un semn al sultanului lampa se stinse. Întunericul puse stăpânire peste toate, iar siluetele arborilor ce împrăștia felurite miresme abia se mai întrezăreau.

— Să se facă întuneric ca să pot vedea revărsarea zorilor, murmură sultanul.

Dandan îi luă spusele drept un semn de bun augur.

— Înălțimea Voastră, să vă bucurați, cu voia lui Dumnezeu, de tot ce e mai bun din noapte și zi...

Se lăsă o tăcere grea. Dandan nu reuși să deslușească pe chipul sultanului dacă era mulțumit ori mâniat, până când acesta nu rosti abia șoptit:

— Dorința noastră este ca Șeherezada să rămână aici și să ne devină soție.

Dandan sări în picioare și se aplecă și sărută mâna sultanului plin de mulțumire, cu ochii în lacrimi, cuprins de o emoție adâncă.

— Fie ca voia Domnului să vă țină de-a pururi sultanul nostru!

— Dreptatea, spuse sultanul, ca și cum tocmai și-ar fi amintit de victimele sale, are căi potrivnice, precum sabia și iertarea. Înțelepciunea lui Dumnezeu este una.

— Domnul să vă călăuzească pașii către înțelepciune, Înălțimea Voastră!

— Poveștile ei sunt curată magie albă, spuse sultanul cu încântare, și deschid calea spre lumi care îndeamnă la cugetare.

Fericirea vizirului nu mai cunoștea margini.

— Mi-a dăruit un fiu, iar furtunile care îmi tulburau sufletul s-au liniștit ca prin farmec, spuse el.

— Înălțimea Voastră să aibă parte de fericire pe lumea asta și pe lumea cealaltă...

— Fericire, zise tăios sultanul.

Pe Dandan îl îmboldi o presimțire rea. Și cântecul co-coșilor se auzi.

— Cursul vieții este el însuși cel mai de neînțeles lucru din viață, rosti sultanul ca pentru sine.

Dar tulburarea din voce îi pierise când spuse:

— Privește!

Dandan se uită spre linia orizontului și văzu cum era învăluită de o fericire divină.

Șeherezada

Dandan ceru îngăduință să-și întâlnească fata, pe Șeherezada. O roabă îl conduse în camera trandafirică unde covorul și draperiile aveau culoarea rozelor, iar divanele și pernele păreau a fi îmbibate cu vin porfiriu. Acolo îl întâmpinară Șeherezada și sora ei, Duniyazad.

— Fericirea mă covârșește astăzi, slavă lui Dumnezeu, Domnul lumilor, spuse vizirul.

Șeherezada îl pofti să se așeze alături de ea, în vreme ce Duniyazad se făcu nevăzută în alcovul ei.

— Am fost salvată de la un destin sângeros prin mila lui Dumnezeu.

Dar abia purcese bărbatul să-și balmăjească mulțumirile, că Șeherezada continuă cu amărăciune:

— Dumnezeu să le aibă în paza lui pe fecioarele nevinovate!

— Ce înțeleaptă și ce curajoasă te dovedești, fiica mea.

— Dar, tu știi, tată, cât sunt de nefericită! spuse ea abia șoptit.

— Fii cu grijă, fata mea, gândurile se însuflețesc în palate și prind glas!

— Am ales să mă sacrific pentru a stăvili puhoiul de sânge, zise ea cu durere.

— Dumnezeu își are căile lui, murmură el.

— Iar diavolul pe cei care i se-nchină, rosti Șeherezada cu mânie.

— Dar sultanul te iubește, Șeherezada, stăruie el.

— Dorința de putere și iubirea nu pot sălășlui într-o singură inimă. El se iubește doar pe sine!

- Dar dragostea poate săvârși ea însăși minuni.
- De câte ori se apropie de mine adulfec mirosul sângelui.
- Sultanul nu este precum ceilalți muritori.
- Dar o crimă rămâne o crimă... Câte fecioare a ucis! Câți credincioși și oameni cu frica lui Dumnezeu a omorât! Nu au rămas în împărăție decât fățarnici.
- N-am pus niciodată la îndoială voia lui Dumnezeu, spuse Dandan cu tristețe.
- Cât despre mine, eu știu că viața mea trebuie să stea sub semnul răbdării, așa cum m-a învățat marele șeic.
- Așa discipol, așa ucenic, răspunse Dandan zâmbind.

Şeicul

Şeicul Abdullah Al-Balkhi locuia într-o casă modestă, în partea veche a oraşului. Privirea lui visătoare se cuibărise în multe dintre inimile ucenicilor mai vechi ori mai noi şi pătrunsese adânc în sufletele discipolilor săi.

Pentru el a se dăruia cu desăvârşire nu era decât primul pas, căci el era şeicul Căii celei Drepte, cel care atinsese iubirea şi mulţumirea supremă. Când părăsi odaia de meditaţie şi se îndreptă spre camera în care îşi primea oaspeţii, îi ieşi în cale Zubeida, singura lui fiică, o copilă încă fragedă.

— Tată, oraşul e în sărbătoare! spuse ea fericită.

— Nu a sosit încă doctorul Abdelqader Al-Mahini? întrebă el, fără a lua în seamă spusele fetei.

— Poate că tocmai se îndreaptă-ncoace, tată. Oraşul e în sărbătoare căci sultanul a primit ca Şeherezada să-i fie soţie şi a oprit vărsarea de sânge.

Nimic nu putea să-l smulgă pe şeic din pacea lui sufletească. Mulţumirea din inima lui nu scădea, dar nici nu creştea. Zubeida îi era fiică, dar şi ucenic, şi era încă la început de drum. La auzul unor bătăi în uşă părăsi încăperea spunând:

— Ți-a sosit prietenul în vizita lui obișnuită.

Doctorul Abdelqader Al-Mahini intră în casă, iar cei doi se îmbrăţişară. Se așeză pe saltea, alături de prietenul său. Cum le era obiceiul, începură să-și împărtășească secretele la lumina lămpii așezată într-o firidă.

— Fără îndoială că ți-a ajuns la urechi vestea cea fericită, spuse doctorul.

— Știu doar ce îmi e dat să știu, răspunse şeicul cu un zâmbet.

— Oamenii vorbesc cu cinste de Șeherezada, amintind că ție ți se cuvin cel dintâi laudele.

— Laudele se cuvin doar Celui Iubit, zise cu mânie șeicul.

— Și eu sunt credincios, dar cercetez lucrurile de la începutul lor și nu trec cu vederea nici roadele. De nu ți-ar fi fost discipol de când era doar o copilă, orice ai spune tu, Șeherezada nu ar fi cunoscut atâtea istorii care să-l bucure pe sultan, abătându-i gândul de la vărsarea de sânge.

— Bunul meu prieten, făcu șeicul, nu ți-ar fi socotit un păcat dacă nu ai mai gândi atât de mult.

— Dar asta îl îmbogățește pe om.

— Iar mintea însăși ne arată granițele ei.

— Sunt credincioși cei care socotesc că mintea nu are margini.

— Pe mulți n-am izbutit să-i aduc pe Calea cea Dreaptă, iar tu ești în fruntea lor.

— Oamenii sunt doar niște biete făpturi, învățătorule, au nevoie de o călăuză pe drumul vieții.

— De multe ori un suflet bun mântuiește o lume întreagă, spuse șeicul cu încredere în glas.

— Ali As-Saluli este ispravnicul mahalalei, rosti doctorul cu mânie, cum poate fi izbăvită mahalaua de răul pe care-l face?

— Cei care se străduiesc sunt de mai multe feluri, spuse șeicul cu tristețe.

— Eu sunt doctor și mă interesează ce poate să lecuiască lumea în care trăim.

Șeicul îl bătu cu blândețe pe mână, iar doctorul zâmbi și urmă:

— Iar tu ești însăși bunătatea-ntruchipată și-ai fost binecuvântat de sus.

— Îi mulțumesc lui Dumnezeu că nici o bucurie nu mă tulbură și nici o tristețe nu mă atinge.

— Cât despre mine, prietene drag, eu sunt trist. Și tot mai tare mă-ntristez ori de câte ori îmi amintesc de cei cu frica

lui Dumnezeu care au murit pentru că au spus adevărul și s-au ridicat împotriva vărsării de sânge și a prăduirii avuțiilor.

— Cât de puternice sunt legăturile ce ne-nlănțuie de avutul lumesc!

— Adevărații credincioși și oamenii drepecți au murit, rosti cu regret Abdelqader. Cetatea mea, cât îți deplâng soarta amară! Astăzi doar nemernicii au pus stăpânire pe tine. Învățătorule, de ce doar animalele bolnave au rămas în staul?

— Nesfârșit e numărul celor care iubesc lucrurile mărunte!

Zvonul de surle și trâmbițe izbucni din măruntaiele mahalalei și, răzbind până la ei, le dădu de veste că poporul sărbătorește vestea cea fericită. Atunci, doctorul hotărî să pornească spre Cafeneaua Emirilor.